

Казка Старого Мельника

Це — українська казка про перемогу добра над злом, події якої розгортаються в часи князя Острозького. Головні герої несподівано для себе стають Воїнами Світла та, попри неймовірну потугу темних сил, звільняють рідну землю від ворожої нечисті й повертають людям мир і спокій. Тут є Старий Мельник і хлопчаки, які люблять слухати його історії; відважний бурсак Миколка і чиста серцем Христина; Лісова Князівна (майже Мавка) і лісовик Буркотун; сварлива молодиця Параска Забрьоха та її чоловік Іван; а також песиголовці, повітрулі, вовкулаки, хухи та інша гідь нечестива.

Сюжет Казки, як і має бути, досить простий: до родового маєтку повертається герой війни пан Адам. Він застає рідну землю в біді. Поки його не було на батьківщині, там облаштувалися песиголовці та повітрулі. Чорні сили намагаються знищити усе живе і вільне. Люди, звірі, рослини об'єднуються, аби перемогти зло. Здається, що подолати песиголовців і повітруль неможливо. Але завдяки впевненості у перемозі світла, любові, мужності та наполегливості головних героїв Христини та Миколки ця історія закінчується щасливо.

Книжка увійшла до ТОП-30 найцікавіших книжкових новинок Форуму видавців у Львові від Еспресо.TV і ТОП-60 книжок, за котрі проголосували відвідувачі сайту Форуму видавців.

За книжкою знято однойменний фільм із широким використанням видовищних ефектів і неймовірною концентрацією акторських талантів: Олексій Богданович, Олексій Вертинський, Ірма Вітовська, Володимир Горянський, Римма Зюбіна, Олеся Жураківська, Анна Кошмал, Олег Примогенов, Ада Роговцева, Остап Ступка, Наталя Сумська, Валентин Томусяк, Анатолій Хостікоєв та інші.

Сергій Ухачевський

The cover features a central illustration of a stone tower with a crenellated top, situated on a grassy hill. A circular inset, resembling a dark blue or purple stone, is positioned in the foreground, containing the title in gold, stylized Cyrillic script. The background is a light green with a repeating pattern of paw prints.

КАЗКА
СТАРОГО
МЕЛЬНИКА

Анотація

Ілюстрації Юлії Стахівської

УХАЧЕВСЬКИЙ Сергій

Казка старого мельника. Казка. — Львів: Кальварія, 2015. — 104 с.

ISBN 978-966-663-355-5

Історія про те, як люди за допомоги лісовиків перемогли темні сили.

До родового маєтку повертається герой війни пан Адам. Він застає рідну землю в біді. Поки його не було на батьківщині, там облаштувалися песиголовці та повітрулі. Чорні сили намагаються знищити усе живе і вільне. Люди, звірі, рослини об'єднуються, аби перемогти зло. Здається, що подолати песиголовців і повітруль неможливо. Але завдяки впевненості у перемозі світла, любові, мужності та наполегливості головних героїв Христини та Миколки ця історія закінчується щасливо.

Чого і вам бажаємо.

All rights reserved.

Усі права застережено.

© Сергій Ухачевський, текст, 2015

© Юлія Стахівська, ілюстрації, 2015

© Кальварія, 2015

Казка старого мельника

Біля старого млина, що вріс кількома сотнями своїх років у берег славної Горині-річки, людно, гамірно, спекотно. Бог цьогоріч дав щедрий урожай хліба. Зернинка до зернинки працюючі селяни зібрали його, змолотили і тепер привезли до млина. Довколишні села умліли від ситості, від передчуття осіннього перепочинку, майбутніх весіль, що невдовзі почнуть грати по всій Україні...

Обабіч дороги, яка вела до млина, стояли вози, навантажені збіжжям із запряженими волами та кіньми. Коні стригли вухами, прислухаючись до навколишніх звуків, і ліниво відганяли мух, що насідали на них. Сумноокі воли меланхолійно румигали жуйку і сонно моргали, мріючи, що скоро спаде спека, хазяї їх розпряжуть і дозволять відпочити від важкого ярма... Сідало сонце, переливаючись на річкових хвильках веселими колючими відблисками. Річка манила прохолодою, у ній плескались дітлахи та граючись у свої потішні забави. Старший люд повагом сидів на возах або лежав, куняючи в тіні возів, спав під возами, димів люльками, гриз соломинки, пліткував із сусідами, грав у карти або лузав насіння. Усім не терпілось якнайшвидше змолоти борошно, щоб засвітла дістатися дому. І вони, чекали у цій довгій вервечці возів, із заздрістю подивлялися на щасливців, котрі повертали від млина із мішками, повними борошна. Радісні щасливці, присипані білим

борошняним пилом, прощалися з товариством, підіймали шапки і злегка схиляли голови...

На легкій бричці над'їхав місцевий виборний пан Дуля з отцем Пилипом (в миру Коритом) із васильківського Собору Всіх Святих. Батюшка, схоже, повертався з хрестин, устиг мелькнути доброї наливки і зараз був роздобрілим, веселим, тому й почав ще здалеку осіняти людей Хресним Знаменням. Чоловіки повставали на дорозі, зняли шапки, а жіночки і діти побігли до нього і протягнули човником долоньки, щоб отримати благословення. Бричка сповільнила хід, на лиці виборного пробігло невдоволення. Йому і так було важко сидіти у новому франтівському костюмі, що після доброго обіду тиснув, наче гамівна сорочка, і він мріяв повернутися додому, щоб стягнути його із себе, аж тут така okazія... А отець Пилип, благословив жіночок і почав кидати в долоньки дітей цукерки, що їх добряче було припасено в широких кишенях ризи. При цьому примовляв басовито на розспів:

— Благословляю, дітки, солоденьким і добреньким, щоб були ви здоровенькі-і-і-і!

— Атець Філіпій, — втратив терпець Дуля, — полноте вам! Ека ви разгулялись, батюшка! — і дав коням віжок.

Таратайка смикнулась, отець Пилип упав на сидіння, аж крекнув, а бричка рвонула дорогою так, що тільки услід закурилось.

...Річкою пропливав човник, ним правив якийсь дядько, а на кормі гордовито сидів іноземець гер Шмальц, відомий в околицях чудило. Він збирав старі черепки по людських городах, вивчав їх і робив несподівані висновки. Цими висновками він ділився з селянами, розповідаючи, що дослідив ці черепки і дізнався з них про велич великоруського народу та нікчемність козачого. За що був не раз добряче битий самими козацькими правнуками. У нього був дурнувятий вигляд, наче у

Дон Кіхота — волосся сторч, мов у кульбаби, і вуса увсебіч. В руці він тримав складену нагайку, постукуючи ритмічно нею по коліні. Хлопчаки, котрі ловили сіткою рибу, помітивши його, одразу почали дражнити з берега:

— Німецький гер до нас припер! Німецький гер до нас припер! Айн-цвай-драй — утікай!

Шмальц роздратовано зірвався на ноги, від чого човен розгойдався, тож він, щоб утримати рівновагу, мусив кумедно розмахувати в повітрі руками, немов танцював танець невідомих нікому диких племен Африки.

Хлопці з берега, показуючи на Шмальца пальцями, зареготали. Люд біля возів — теж. Шмальц нарешті упіймав рівновагу, всівся у човні і сердито пригрозив хлопчикам нагайкою, але вона випала у нього з руки і булькнула у воду. Тоді він роздратовано і з розпачем заревів:

— Ферфлюхтер кіндер! Швайне сляве![1] Різок вам! Нагаїв!

Човен відпливав і відпливав далі за течією, Шмальц не переставав лаяти хлопців, але його голос усе віддалявся, доки геть не стих, тож хлопчаки втратили інтерес до «чудила» і продовжили риболовлю. Усім керував Андрійко. Він розставив хлопців уздовж сітки, якою оточили заплаву на річці, і почав керувати:

— Нумо, зліва заходимо, зліва, Сергію, риба туди утікає. Васильку, не пусти її! Хутко! Загортаємо! I-i-i! На берег!

Вони рвучко витягли на берег сітку — на землі затріпотіли та веселково переливались на сонці, невеликі карасики, плітки та окунці. Хлоп'ята радісно кинулись до риби і почали збирати її у дерев'яне відро. Скоро відро наповнилось рибою до верху. Андрійко глянув на вилов і заявив:

— Та годі з нас! На юшку вистачить. Ще й у людей обмінємо на картоплю та городину.

Петрик якось сторожко і манливо глянув у бік млина:

— Мельникові треба занести. Задобрити старого. Він у боргу не залишиться...

А біля самого млина кипіла робота. Чоловіки в білому від борошна одязі виносили з млина мішки з висівками і борошном і вантажили їх на вози. Усередині хрипіли, гарчали, скрипіли шестерні, вали та жорна — як скрегіт зубовний грішників у пеклі. Та враз усе це поволі почало затихати, жалібно скавуліти та підвивати — млин припиняв свою роботу. З нього вийшов сам Мельник. Він здоровий, мов бугай, з могутніми руками і кулаками; у нього густе кучеряве чорне волосся і пишна борода, присипані борошном, немов сивиною. Циганкуватими веселими очима він оцінив, скільки селян залишилось у черзі. Між селянами пробіг тихий насторожений гомін. Мельник, вклонився до них і голосно сказав:

— Шановні добродії, сонце сідає. Усім нам треба перепочити. І я втомився, і хлопці мої потомилися. І в млині треба прибрати, змастити коліщата. А завтра вдосвіта, Богу помолившись, продовжимо. Відпочивайте і ви, панове-добродії. Ночі ще теплі, — глянув на небо. — Дощу не буде.

Селяни невдоволено загули, але одразу почали лаштуватися до ночівлі — витягли кожухи, нехитрий харч — хліб, сало, яйця, цибуля, помідори, огірки, зелень.

Іван Забрьоха, замріяний і простакуватий дядько, на те тільки розчаровано сказав:

— Ти ба...

Його дружина Параска, жвава, владна і лиха на язик, не могла ніяк заспокоїтись і просиччала собі під носа:

— А щоб на тебе гикавка напала! Оце у нас завжди так — тільки наша черга дійде, як мірошнику захотілося перепочити. Чого б не перепочити після того, як наш хліб змолотить?! — і підвищила голос: — А бодай йому руки-ноги покрутило! А щоб

він світу білого ніколи не побачив! Щоб йому так добре було на тому світі, як він нам нині змолів!

— Тихо, дурна бабо! — налякався не на жарт Іван. — Хіба не знаєш, що Мельник з дідьком водиться! Як почує твої прокльони, то й тебе зі світу зживе! Будеш чортам у пеклі пекти коржі!

Й Іван уявив собі... пекло котре пашить жаром. Параска, змордована і втомлена, у латаній-перелатаній сорочці біля печі безконечно місить тісто і пече коржі, а голодні чортенята вихоплюють їх гарячими і ковтають один за одним. Вони не можуть всидіти на місці й усіляко шкодять — бісяться, гасають по пеклу, перекидають тісто, борошно, жбурляють одне в одного яйцями. Старий пузатий чортяка задоволено регоче з цього. Параска у розпачі сідає на лаву і починає плакати та жалісливо витирає сльози фартушком...

Десь поруч заіржала коняка і вирвавала Івана з полону фантазії. Він поглянув на Параску і заперечливо похитав головою, мовляв, ні, так не буде, навіть коли вона потрапить до пекла. А та не вгавала:

— ...Та щоб я кого боялась! Та я самому асесору дулі в суді сукала! Ще б я цього чорта волохатого боялась, прости мене, Господи!

І тут Іван пригадав, як це було... Того дня їх викликали до суду за несплату подушного. Не встиг Іван зайти услід за дружиною до суду, як Параска заходилася наводити там свої порядки... Миттєво вималювалась така картина: за столом під портретом государя імператора сидів асесор. Він увібгав голову в комір мундира та перелякано зиркав на Параску, яка розмахувала руками і сукала йому під носа дулі. В куток забився жандарм з рушницею, на стволі якої теліпався плетений кошик. Біля нього прикрився каламарем і гусячим пером дяк. У дяка під оком набрякав чималий синець — робота Параски.

— Оце тоді тебе пан асесор у холодну й запроторив, — нагадав Іван, — а тут... А тут далі буде... — показав пальцем на землю. — І глибше. Від чортів трьома карбованцями не відкупишся.

На що Параска взяла руки в боки та заявила:

— Та довіку такого не станеться, щоб мені, Парасці Забрьосі, та й чортам коржі пекти! — погрозила комусь кулаком у сутінки і перехрестилася. — Оце вдусилися би вони моїми коржами, нечестивці проклятущі!

Картина в уяві Івана ожила новими фарбами... Пекло, що ледь тліє. Параска погрожує старому чортові скалкою і напихає його чорними перепеченими коржами. Ледь живі чортенята, із зачоченими очима і висолопленими язиками, купкою складені під піччю.

Іван, погодився, кивав, мовляв, було б саме так, а інакше, бо така вона — Параска!

На порозі млина знову з'явився Мельник. Параска, побачила його, замовкла і заходилася нарізати на розстелений рушник хліб і сало.

До Забрьох підійшли хлопці з відром риби, і Андрійко запропонував:

— Пані господине, а чи не поміняєте рибку на картоплю? Карасики — один в один, як сонечка, окунці та плітки самі у рота просяться. Запекти на вогні — смакота!

Параска зацікавлено зиркнула на рибу, але...

— Ах ти, паскуднику малий! Я ж ту картопельку та своїм потом поливала, та зранку до ночі за нею доглядала, і полола, і підгортала! Та вона для мене така, як золото! А ти тієї риби натягав за хвильку, та й ще хочеш мене обдерти?! Дам тобі три картоплини за відро паршивої риби!

На що Андрійко відповів розсудливо:

— То їжте, пані, свою золоту картопельку, тільки зуби не поламайте, а я собі поласую рибкою досхочу.

І розвернувся, щоб іти геть.

— Та щоб тобі ті карасі боком повилазили! — не могла вгамуватись Параска. — Що ти хочеш за рибу?

З воза озвався Іван і сердито буркнув:

— Параско, дай дитині картоплі, дай цибулі і що там у нас ще є, та нехай іде з Богом.

Параска слухняно виконала наказ чоловіка, кинула Андрійкові у подолок сорочини кілька картоплин, загорнула городину в полотнину, передала Сергійкові, навіть посміхнулась до нього і погладила по голівці. Потім взяла з відра кілька рибин, нарвала кропиви під кущем і поклала рибу в ту кропиву, але коли хлопчаки відійшли подалі, повернулась на Івана:

— Все роздай та йди додому голяка! Та хіба ти господар, та хіба ти чоловік?! Лайдак ти, а не господар!

Її лайка загубилась у нічній імлі, що оповила стан довкола млина. Де-не-де біля возів запалали багаття. Від річки потягнуло холодом. Сплутані коні, незграбно перескакували, паслись і вишукували в полі соковиту траву. Вони стиха іржали, фиркали, перемовляючись між собою, стріпували гривами. Дим від вогнів поплив над полем, густо завис над ним, мов туман. На небі з'явився місяць, роса спала на трави і посріблила їх під місячним сяйвом. Чорну, мов сажа, небесну твердь хтось нелінивий із зовні став проколювати голками, і на небі розсипом почали вимальовуватись зірки... Тисячі колючих зірок переморгувались між собою. З річки раз по раз долидало важке плескання риби. Настала така затишна, така казкова українська ніч...

Хлопчаки з напівпорожнім відром риби та виміняною городиною прийшли до Мельника. Той саме розкурив люльку із запашними травами і мрійливо вдивлявся в ніч.

Андрійко відкашлявся і звернув на себе увагу Мельника. Той глянув на хлопців веселим поглядом і запитав:

— Що козаки, у гості до мене?

— Господарю, дозвольте вас рибкою пригостити, щойно наловили... — сказав Андрійко.

— А-а, хитруни... прийшли до старого оповідок послухати? — видно, що Мельник зрадів своїм гостям. — Тоді беріть казан та наставляйте юшку. А я вам таку оповідку заготував, що жижки будуть труситися від страху! Не боїтеся?

Хлопці з якимсь острахом дружно проковтнули грудки, котрі стали у них поперек горла, і в один голос відповіли:

— Ні, не боїмося...

— Тоді до роботи, а я вам зараз допоможу.

Поки хлоп'ята чистили рибу та городину, Мельник викотив їм казан, почепив на триногу над заготовленими дровами, нахилився над полінцями, щось шепнув, і під казаном спалахнув сніп іскор, вогонь весело заплигав по деревині. Хлопці зі здивуванням і острахом презирнулися між собою. Мельник налив у казан води із відра. Андрій щось сказав на вухо Сергійку, той кудись побіг і скоро повернувся з гуртом дітлахів, що радісно взялися допомагати їм куховарити.

— Оце — по-братському, по-козачому, — похвалив Мельник. — А що за козак, який не уміє юшки зварити, правда ж? То ви козакуйте, а я обійду стан, гляну, чи усюди порядок, — і пірнув у пітьму.

Він уже обійшов увесь стан, поговорив з людьми про те, про се та підійшов до воза Забр'юх. А на возі — хропіння, що страх!

— Іване, побійся Бога, хропеш, наче той ведмідь у барлозі! — штурнув Івана в плече. — Дай людям поспати.

Та насправді Іван спав під возом, він завовтузився звідтам і відказав:

— Та то не я, то моя Параска.

Параска, почувши своє ім'я, на мить затихла, а потім забурмотала під носа:

— Щоб йому прочуханів... Та щоб тебе чорти взяли... Та я їх...

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ